

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.**

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 2
РАЗДЕЛ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ**

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.
Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	Въведение.....	3
II.	Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Devin.....	3
III.	Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване	14
IV.	Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове	18
V.	Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях	20
VI.	Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен	21

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.
Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“**

I. Въведение

Събирането и износът на билки са традиционни за нашата страна. България е на второ място в Европа и на едно от първите места в света по производство и износ на билки. С десетки пъти по-малка територия от тази на Индия и Китай, България притежава изключителни ресурси и пропорционално на площта си, ги превъзхожда по количества годишен износ на билки.

Българската флора съдържа около 4 100 вида висши растения. От тях 760–770 вида (19%) са лечебни растения. Най-използваните са 200 вида, от които се получават около 270 вида билки, суровина за фармацевтичната, парфюмерийната, козметичната и хранително-вкусовата промишленост.

За да бъде опазено богатството от лечебни растения, е необходимо прилагане на система от мерки и механизми, която да осигури устойчивото развитие на ресурсите.

През последните години все повече нарастват изискванията към качеството на билките, предлагани на световните пазари и изискванията за опазване на околната среда. За да бъдат българските фирми конкурентоспособни при новите условия, те трябва да се стремят към все по-добро качество на продукта, непрекъснато да развиват технологиите, да включват нови асортименти, да удостоверяват, че при събирането на билки от естествените им находища не се нанасят увреждания на природата. Нараства делът на култивираните билки и производството на биологична продукция.

Във връзка с изискванията на чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/2000 г., посл. изм. ДВ бр. 17/2021 г.) и Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.) към Общинската програма за опазване на околната среда на община Devin за периода 2021-2028 г. е разработено настоящето Приложение „Раздел Лечебни растения“.

С приложението „Раздел Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Разделът включва информация за видовете лечебни растения, разпространението им, режимът на тяхното ползване, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика.

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Devin

На *Таблица 1.* е представена основна информация относно лечебните растения, разпространени на територията на община Devin:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

Таблица 1. „Лечебни растения“ към Общинската програма за опазване на околната среда на община Devin за периода 2021-2028 г.

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
1.	Бяла бреза / <i>Betula pendula</i> 	Расте единично или на групи из разсветлените гори, сечищата, ветровалните зони, пожарищата и скалистите места, предимно в иглолистния пояс. На места образува и самостоятелни естествени гори. Студоустойчив вид, предпочита въздушната влажност.	Листа, кора, листни пъпки	Видът НЕ е защитен от ЗБР
2.	Трепетлика / <i>Populus tremula</i> 	Расте из смесени широколистни и иглолистни гори, сечища, ветровали и пожарища в планинските области. Образува самостоятелни съобщества или участва в състава на гори от бук, об. габър, горун, смърч, бял бор и др. Принадлежи към групата на светлолюбивите дървесни видове.	Кора, листа и пъпки	Видът НЕ е защитен от ЗБР
3.	Офика / <i>Sorbus aucuparia</i> 	Расте като естествен елемент на дървесната растителност върху различни типове, но предимно добре дренирани почви, единично или на малобройни групи в планинските гори и храсталаци.	Плодове	Видът НЕ е защитен от ЗБР
4.	Обикновен дрян / <i>Cornus mas L.</i> 	Расте разпръснато или групово.	Плодове	Видът НЕ е защитен от ЗБР
5.	Обикновена леска / <i>Corylus avellana L.</i> 	Формира самостоятелни съобщества – храсталаци на мястото на изсечени или унищожени гори.	Ядки, листа, кора, клони и дървесината	Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
6.	Обикновена шипка / <i>Rosa canina L.</i> 	Расте из храсталаци, тревисти терени, покрай речни тераси, край потоци, по синорите, из пустеещите селскостопански земи, в покрайнините на горите и др.	Плодове	Не се налага редуване на находищата и ограничения в ползването. При бране да не се отрязват и чупят клони и цели храсти.
7.	Папчичева (балканска) пищялка / <i>Angelica panceii</i> 	Среща се по влажни места и потоци		Видът е защитен от ЗБР
8.	Горска пищялка / <i>Angelica sylvestris</i> 	Среща се на групи в цялата страна. Расте из сенчести и много влажни до мокри местообитания и планински пояс, като елемент на естествената растителност. Участва в състава предимно на крайпоточни и крайречни съобщества на кафяви, канелени и сиви горски почви.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
9.	Глог червен / <i>Crataegus monogyna Jacq.</i> 	Среща се из цялата страна докъм 1500 м н.в. Расте из храсталаци и гори, край пътеките в цялата страна.	Цветове, плодове	При бране да не се отрязват и чупят клони. Препоръчва се максимално ползване от отделните популации да не надхвърля 80% от цветовете и повторно черпене на суровината след 2 години
10.	Мъждрян / <i>Fraxinus ornus</i> 	Среща се доста често в страната. Расте по каменистите склонове на дефилетата при пълно слънчево осветление. Видът е силно пластичен. Издържа добре на засушавания, понася засенчванията и е непридирчив към почвените условия. Често формира самостоятелни съобщества.	Кората	Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
11.	Обикновена хвойна / <i>Juniperus communis</i> 	Расте в предпланините и планините в цялата страна. Обикновено се среща в подлеса на широколистни, смесени и иглолистни гори, на мястото на деградирани гори и сечища, като често образуват и самостоятелни вторични съобщества по открити, каменисти терени и по бреговете на реките. Расте върху умерено влажни почви.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
12.	Мечо грозде / <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> 	Расте по сухи каменливи места и горски поляни в иглолистни гори. Разпространено във всички високи планини на страната между 1500 и 2900 м надморска височина.		Видът е защитен от ЗБР
13.	Малина /<i>Rubus idaeus L.</i> 	Расте из храсталаци и като подлес в широколистни и иглолистни гори, а понякога образува самостоятелни съобщества на територията на сечища, ветровали, пожарища, край пътища и др.	Листа, плодове	Видът НЕ е защитен от ЗБР
14.	Черна боровинка / <i>Vaccinium myrtillus</i> 	Расте из светли иглолистни и широколистни гори и храсталаци, по каменисти и скални поляни, в торфища и високопланински пасища в планините.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
15.	Червена боровинка / <i>Vaccinium vitis-idaea</i> 	Среща се в по-високите планини. Расте по каменисти и скални поляни и в иглолистни гори.		Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

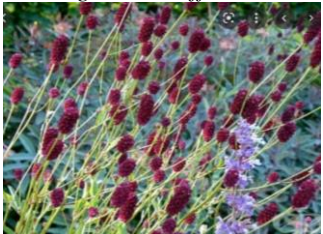
Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
16.	Горска тинтява / <i>Gentiana asclepiadea</i> 	Расте в иглолистните гори, из храсталаци от смрика, боровинка, по горски поляни и влажни усойни места над 1000 м н.в.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
17.	Сладка папрат / <i>Polypodium vulgare</i> 	Среща се из всички предпланински и планински райони на страната. Расте в сенчести гори главно върху влажни скали. Сенколюбив мезофит.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
18.	Орлова папрат / <i>Pteridium aquilinum</i> 	Среща се разпръснато в цялата страна, но основните находища са в планинските райони, където образува чисти съобщества. Расте из умерено влажни тревисти и храсталачни места в покрайнините на горите и в разредените гори, горските поляни, стръмните скатове. Предпочита пясъчливи почви и силикатна скална подложка.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
19.	Здравец / <i>Geranium macrorrhizum</i> 	Среща се в планините и предпланинните на малки групи. Расте из влажни, сенчести гористи места и храсталаци до 2000 м н.в.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
20.	Градско омайниче / <i>Geum urbanum</i> 	Среща се из цялата страна. Расте из храсталаци, по сенчести места, в покрайнините на горите, по поляни, край селища и сгради по изоставени от обработка места и др.		Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
21.	Крилатолистна иглика / <i>Primula vulgaris</i> 	Расте по влажни каменисти и скалисти склонове, тревисти поляни, по-рядко из храсталаци и редки гори в планинския и високопланинския пояс между 1600 и 2000 м н.в.		Видът НЕ е защитен от ЗБР
22.	Рунянка / <i>Hieracium pilosella</i> 	Среща се по всички наши планини. Расте из планински ливади и храсталаци, по необработваеми места и изоставени ниви като елемент на естествената растителност в планините.	Листа, стъбло, цветове	Видът НЕ е защитен от ЗБР
23.	Водна детелина / <i>Menyanthes trifoliata</i> 	Среща се из торфища, мочурливи и влажни ливади край потоци, реки и езера като елемент на естествената растителност в буковия и иглолистния пояс.	Листа	Видът НЕ е защитен от ЗБР
24.	Трицветна теменуга / <i>Viola tricolor</i> 	Расте из ливади и тревисти места, пасища, храсталаци, като плевел из ниви и градини, лозя, в низините, предпланините и планините докъм 1800 м н.в.	Надземната част	Видът НЕ е защитен от ЗБР
25.	Лечебна динка / <i>Sanguisorba officinalis</i> 	Расте върху влажни почви и торфища като елемент на естествената растителност из ливади, пасища, поляни, пустеещи тревисти места и бивши обработваеми земи.	Корени	Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
26.	Вратига (паничка) / <i>Tanacetum vulgare</i> L. 	Расте из храсталачни места, разредени гори, горски покрайнини и поляни, из сечища, тревисти и каменисти места като елемент на естествената растителност, по-рядко вторично по изоставени буренливи места, среща се в разредени съобщества на видове дъб, бук, бял бор, смърч и др. Популациите са с мозаечна структура, на места значително плътни.	Листа и цветовете	Видът НЕ е защитен от ЗБР
27.	Върбинка / <i>Verbena officinalis</i> 	Среща се във всички части на страната. Расте по влажни и умерено влажни и буренливи места в низините и планините докъм 1000 м н.в.	Стръкове	Видът НЕ е защитен от ЗБР
28.	Чемерика / <i>Veratrum Lobelianum</i> 	Расте из влажни и умерено влажни планински ливади и пасища, край реките, потоците и езерата, по замочурени планински места и рядко из торфища във всички планински области на страната.	Корени	Видът НЕ е защитен от ЗБР
29.	Великденче / <i>Veronica officinalis</i> L. 	Среща се из цялата страна, особено в умерено влажните гористи и храсталачни места.	Надземната част	Видът НЕ е защитен от ЗБР
30.	Горска ягода / <i>Fragaria vesca</i> L. 	Среща се в цялата страна. Расте масово в разсветлените гори предимно от бял бор, също из храсталаци, сечища и тревисти места и по-рядко по поляните сред горите.	Листа, плод	Видът НЕ е защитен от ЗБР
31.	Жълт кантарион / <i>Hypericum maculatum</i> Crantz.	Среща се в предпланините и планините. Расте по сухи, тревисти, каменисти и храсталачни	Надземна част, събира се през	Еднократно ползване от отделните

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
		местообитания, в разредени гори и сечища, по необработваеми места, край пътища като елемент на естествената растителност. Среща се в различни съобщества.	времето на цъфтенето. Не трябва да се събират прецъфтели стръкове	популации да не надхвърля 80% от индивидите на популацията. Да не се изкореняват растенията при бране.
32.	Обикновен риган / <i>Origanum vulgare</i> 	Среща се из цялата страна. Расте из храсталаци, разредени гори и горски поляни от низините до 2000 м н.в.	Надземна част	Видът НЕ е защитен от ЗБР
33.	Киселец / <i>Rumex acetosa</i> L. 	По-масово се среща в планинските райони. Расте по влажни поляни, ливади и тревисти места из цялата страна.	Листа	Видът НЕ е защитен от ЗБР
34.	Алпийски лапад / <i>Rumex alpinus</i> 	Расте по богати на азот почви, край сгради, кошари и хижи, из планинските поляни и край езера, реки и потоци.	Корени, стъбло и плодовете	Видът НЕ е защитен от ЗБР
35.	Седефче / <i>Ruta graveolens</i> 	Расте по сухи каменисти, скалисти и храсталачни места		Видът е защитен от ЗБР
36.	Горски енчец / <i>Solidago virgaurea</i>	Среща се основно в иглолистния пояс. Расте из храсталаци, разредени гори, горски поляни,	Надземната част	Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
		сечища, по тревисти и скалисти места.		
37.	Лазаркиня, еньовче ароматно / <i>Galium odoratum</i> 	Среща се в планините. Расте из сенчести гори, докъм 1700 м н.в.	Стрък	Видът НЕ е защитен от ЗБР
38.	Висок лопен / <i>Verbascum thapsiforme</i> 	Среща се из цялата страна. Расте из храсталаци и редки гори, по слънчеви тревисти места, по буница и буренливи терени.	Венчелистчетата без чашките	Видът НЕ е защитен от ЗБР
39.	Ранилист лечебен / <i>Betonica officinalis</i> L. 	Среща се във всички части на страната до 1500 м н.в. Расте по тревисти и храсталачни места в горите, низините и планините. Расте единично или на малки групи. Светлолюбив и сенкоиздръжлив ксеромезофит.	Стръкове по време на цъфтеж	Видът НЕ е защитен от ЗБР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
40.	<p>Синя жлъчка / <i>Cichorium intybus L.</i></p> 	<p>Среща се из цялата страна. Расте из ливади, изоставени места, буренливи места, край селища, пътища и ж.п. линии, като плевел в градини, лозя и окопни култури, в низините и планините от морското равнище докъм 1000 – 1500 м н.в.</p>	<p>Корен и стръкове</p>	<p>Видът НЕ е защитен от ЗБР</p>
41.	<p>Обикновен повет / <i>Clematis vitalba</i></p> 	<p>Расте из горите и храсталациите предимно на влажни места докъм 1000 м н.в.</p>	<p>Листа, корени, цветове</p>	<p>Видът НЕ е защитен от ЗБР</p>
42.	<p>Брястолистно орехче / <i>Filipendula ulmaria L.</i></p> 	<p>Расте из влажни тревисти места, край потоци и в планинските торфища, като елемент на естествената хигрофитна растителност. Студоустойчив хигрофит.</p>	<p>Надземна част и корени</p>	<p>Видът НЕ е защитен от ЗБР</p>
43.	<p>Шапиче / <i>Alchemilla vulgaris complex</i></p> 	<p>Расте из планински ливади и пасища, край пътеки и д. Участва като асектатор в тревни съобщества, в които доминират житни треви. Светлолюбив мезофит.</p>	<p>Коренище и надземна част</p>	<p>Видът НЕ е защитен от ЗБР</p>
44.	<p>Копитник / <i>Asarum europaeum</i></p> 	<p>Расте по влажни, сенчести места до 1200 м н.в.</p>	<p>Коренище и надземна част</p>	<p>Видът е защитен от ЗБР</p>
45.	<p>Изгравниче / <i>Asplenium trichomanes</i></p>	<p>Среща се разпръснато в много райони на страната, но находищата и запасите в тях са малки. Расте по</p>	<p>Надземната част</p>	<p>Видът НЕ е защитен от ЗБР</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Вид	Местонахождение / Срещаемост	Използваема част	Мярка за опазване
		влажни, сенчести и каменисти места и из горите, докъм 1700 м н.в. Сенколюбив мезофит.		
46.	Кървавиче / <i>Bistorta major</i> 	Среща се в западни Родопи и з влажни мочурливи места и ливади, поляни, храсталаци, около планински езера и блата, потоци, влажни каменисти склонове.	Корените	Видът НЕ е защитен от ЗБР
47.	Червен кантарион / <i>Erythraea centaurium</i> 	Расте по умерено влажни до сухи тревисти и каменисти места из пасаща, изоставени обработваеми земи и ливади, в крайнините на храсталаци и редки гори като елемент на естествената растителност.	Надземна част	Видът НЕ е защитен от ЗБР

Източник: РДГ Смолян

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

1. събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
2. придобиването на билки за първична обработка или преработка;
3. събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия, извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти – общинска собственост. Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Разрешителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения, разрешително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват – когато ползването е от горски територии – държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор – след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

- а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
- б) територии в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
- в) земеделски земи от поземления фонд – частна собственост; разрешително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица – възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. областния управител, когато ползването е от земеделски земи – държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

4. директора на дирекцията на националния парк, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;

5. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика – за горските територии – общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

6. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика – за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

7. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика – за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения, таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Позволително за ползване на лечебни растения се издава от кмета на общината, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места – общинска собственост, както и от териториите в строителните граници на населените места, независимо от предназначението им, след заплащане на таксата.

Позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване; срока на ползване; други условия, свързани с опазване на находището; лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляря на позволителното.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

При издаването на позволителни на територията на Община Devin се осъществява контрол по отношение на:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

- Уведомяване на РИОСВ – Смолян за организираниите билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ - Смолян;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок – до 20 януари, за представяне в РИОСВ – Смолян на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на община Devin;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляря на позволителното за ползване.

Ползвателят на позволителното за ползване на лечебни растения е длъжен да:

- Да не се допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;
- Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;
- След изтичането на посочените в позволителното срокове да не се разпорежда с останалите недобити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;
- При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка (*Chicus benedictus L.*), Волски език (*Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.*), Горичвет пролетен (*Adonis vernalis L.*), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis L.*), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus L.*), Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes L.*), Исландски лишей (*Cetraria islandica (L.) Ach.*), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis L. ssp. aristatus*), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa Mill.*), Копитник (*Asarum europaeum L.*), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng*), Момина сълза (*Convallaria majalis L.*), Оман бял (*Inula helenium L.*), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucinum Flavum Crantz*), Пелин сантонитов (*Artemisia santonicum L.*), Пирински/Мурсалски/Алиботушки чай (*Sideritis scaedica Grisb.*), Пищялка панчичева (*Angelica pancici Vand*), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum L.*), Риган бял (*Origanum vulgare L. Ssp. Hirtum (Link) letswaart*), Ружа лечебна (*Althaea officinalis L.*), Салеп (*Orchis sp. diversa*), Смил жълт

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

(*Helichrysum arenarium (L.) Moech.*), Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata (L.) Bernh = L.selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.*).

Под специален режим на опазване и ползване се поставят отделни диворастящи лечебни растения, чиито ресурси проявяват трайна тенденция за намаляване и съществува заплаха за естественото им разпространение в природата. Със Заповед № РД-135 от 04.02.2022 г. на министъра на околната среда и водите са определени допустимите за събиране количества билки от 11 вида лечебни растения от естествени находища извън територията на националните паркове – лечебна иглика, червен божур, лазаркиня, лудо биле, лютивя тлъстига, кисел трън, лечебен ранилист, шапиче, решетка безстъблена, бял пелин (катраника) и зърнастец елшовиден.

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.¹ Изключенията не се прилагат за пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica Griseb.*).

Ежегодно за съответната календарна година, министърът на околната среда и водите издава Заповед за специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения. Режимът на опазване и ползване се прилага за видове, чиито ресурси проявяват трайна тенденция за намаляване и съществуваща заплаха за естественото им разпространение в природата. С тази заповед се определят допустимите за събиране количества от 11 билки (кг сухо тегло) от естествени находища, извън територията на трите Национални парка. Към тях спадат лечебна иглика, червен божур, бял пелин, лазаркиня, лудо биле и други.

Лечебните растения в естествените им находища, се опазват от увреждане или унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им ползване, като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържане и съхраняване на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания и на популациите от видове лечебни растения, както и контрол по отношение устойчивото им ползване и оценка състоянието на естествените им находища.

По данни на РИОСВ – Смолян на територията на община Devin са регистрирани 4 бр. билкозаготвителни пункта:

- ЕТ „Глухарче Здравко Лоховски“, с. Триград – не действащ;
- „Еко-билко“ ЕООД, с. Триград - регистриран през 2016 г.;
- „Еми-Мед“ ЕООД, с. Триград – регистриран през 2016 г.;
- Юри Хаджийски, с. Триград – регистриран през 2021 г.

¹ Съгласно Закона за лечебните растения **билки за лични нужди** са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг; стръкове - до 2 кг; листа - до 1 кг; кори - до 0,5 кг; цветове - до 0,5 кг; семена - до 0,1 кг; плодове - до 10 кг; пъпки - до 0,5 кг; талус - до 1 кг.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

За изпълнение целите на ПООС 2021-2028 г. ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Якимово, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;

- Участие на обществеността по вземане на решения, във връзка с опазване на лечебните растения на територията на общината;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

В чувствително състояние е лечебното растение Пирински (мурсалски) чай (*Sideritis scardica*), което се среща около с. Триград и местността „Мурсалица“. Този вид е включен под специален режим на опазване и ползване и последните години със заповеди на министъра на околната среда и водите, ползването му от естествените находища е забранено за стопански и лични нужди. Необходимо е да се контролира за нерегламентирано бране на билки в находищата.

Съгласно чл. 46 от ЗЛР „Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебни растения, като:

1. Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
2. Издава позволителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост;
3. Издава удостоверения за билки от култивираните лечебни растения;
4. Предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

В разпоредбата на чл. 62 от същия закон „Кметът на общината контролира ползването на лечебните растения в земите, водите и водните обекти – общинска собственост, в поземления фонд и в населените места“. Също така, управлението на дейностите по култивиране на лечебните растения, се осъществява от кметовете на общините.

На територията на община Девин има създадени култури от Мурсалски чай, като е необходимо те да бъдат обхванати в най-голяма степен, като се извършва контрол по набавяне на посадъчен материал и за издаване на удостоверения за култивиране.

На територията на общината са регистрирани находища на защитения растителен вид „Родопски силивряк“ (*Haberlea rhodopensis*), в района на Триградското ждрело и поречието на река Девинска. Съществува информация, че то може да ползва за лечебно растение и в тази връзка да се осъществява нерегламентирано ползване. Нужно е да се засили контрола за физическото късане, изкореняване на отделни екземпляри, както и недопускане осушаване и увреждане на влажните скалисти местообитания.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

Защитени територии по смисъла на ЗЗТ

- **Защитена местност 480 „Борино“** (бивша буферна зона на резерват „Кастракий“) е обявена със Заповед №1094/03.12.1986 г. на Комитет за опазване на природната среда и е прекатегоризирана със Заповед №РД-517 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник.
- **Резерват 26 „Казаните“** е обявен със Заповед №508/28.03.1968 г. на Министерството на горите и горската промишленост и е актуализирана по площ със Заповед №РД-1783 от 13.10.2014 г. на МОСВ, бр. 93/2014 на Държавен вестник.
- **Природна забележителност 225 „Настанска могила“** е обявена със Заповед №1120/02.07.1968 г. на Министерство на горите и горската промишленост, бр. 83/1968 на Държавен вестник.
- **Защитена местност 187 „Поречието на река Девинска“** е обявена със Заповед №РД-618/08.07.2002 г. на Министерството на околната среда и водите, бр. 86/2002 на Държавен вестник, и актуализирана по площ със Заповед №РД-104/06.02.2019 г., бр. 23/2019 на ДВ.
- **Защитена местност 478 „Старата гора“** (бивша буферна зона на поддържан резерват „Шабаница“) е обявена със Заповед №1094/03.12.1986 г. на Комитет за опазване на природната среда и е прекатегоризирана със Заповед №РД-505 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник.
- **Природна забележителност 83 „Строилски дол“** е обявена със Заповед №3796/11.10.1966 г. на Комитет по горите и горската промишленост и актуализирана по площ със Заповед №РД-386/06.07.2016 г., бр. 61/2016 на Държавен вестник.
- **Защитена местност 3 „Триградското ждрело“** е обявена със Заповед №4021/06.12.1963 г. на Комитет по горите и горската промишленост и е увеличена по площ със Заповед №РД-677 от 08.10.2015 г., бр. 85/2015 на Държавен вестник.
- **Защитена местност 535 „Храстево“** е обявена със Заповед №РД-173/23.02.2012 г. на МОСВ, бр. 26/2012 на Държавен вестник.
- **Защитена местност 29 „Чаирите“** е обявена със Заповед №3751/30.11.1973 г. на Министерство на горите и опазване на природната среда, бр. 101/1973 на Държавен вестник.
- **Поддържан резерват 11 „Шабаница“** е бивш резерват обявен със Заповед №2245/30.12.1956 г. на Управление горско стопанство към Министерски съвет, прекатегоризирана със Заповед №РД-198/29.02.2013 г. на МОСВ, бр. 33/2013 на ДВ.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

Защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ по смисъла на ЗБР:

- **Защитена зона BG0001030 „Родопи – Западни“** – обявена с Решение №611 от 16.10.2007 г. (ДВ, бр. 85/2007 г.) и изменена с Решение №811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на Държавен вестник.
- **Защитена зона BG0002063 „Западни Родопи“** – обявена със Заповед №РД-835 от 17.11.2008 г. (ДВ, бр. 108/2008) и с увеличена площ с Решение №335 от 26.05.2011 г. (ДВ бр. 41/2011) и Заповед №РД-890 от 26.11.2013 г. (ДВ бр. 107/2013).
- **Защитена зона BG0002113 „Триград-Мурсалица“** – обявена с решение №РД-531 от 26.05.2010 г., бр. 50/2010 на Държавен вестник.
- **Защитена зона BG0002105 „Персенк“** – обявена със Заповед №РД-772 от 28.10.2008 г., бр. 103/2010 на Държавен вестник.

По данни на Регистъра на вековните дървета в България на територията на община Devin има 2 защитени вековни дървета:

- Обикновен смърч (*Picea abies*) в с. Триград – години към датата на обявяване 200;
- Обикновен смърч (*Picea abies*) в с. Триград.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен

В Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги в община Devin (приета с Решение № 11 от 27.02.2009 г., изм. с Решение № 9 от 28.02.2022 г. (в сила от 01.05.2022 г.), Решение № 40 от 14.04.2022 г. и Решение № 88 от 26.05.2022 г. на Общински съвет – Devin.), както и приложенията към нея, са определени начините за земеползване и издаване на позволително за ползване на лечебни растения, лицата, на които се издават, както и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.

За територията на община Devin таксата за издаване на позволително е 5лв., като тя е посочена в Приложение № 3 от Наредбата.

Таблица 3. Такси за позволително за ползване на лечебни растения

№	Услуга	Цена в лева
I.	Билки (в сурово състояние) – за 1 кг	
1.	Грудки, корени, коренища	
	- божур, иглика, лудо биле, ранилист, решетка, ягода горска	0,10
	- кукуряк, мъжка папрат, сладка папрат, чемерика	0,10
	- бъзак, гръмотрън, синя жлъчка	0,05
	- глухарче, девесил, черен оман, пищялка, чобанка	0,02
	- други	0,05
2.	Листа	
	- мечо грозде	0,10

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.**

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Услуга	Цена в лева
	- боровинка червена и черна, лудо биле - бръшлян, чобанка - глог, живовлек, леска, липа, люляк, оман чер, ягода горска - бреза, върба, къпина, лопен, малина, подбел - други	0,05 0,05 0,05 0,05 0,05
3.	Стръкове - блатно кокиче - горичцвет, лазаркиня - гълбови очички, зайча сянка, залист бодлив, лечебен исоп, прозориче жълто, шапиче - лим зелен, зимзелен, лудо биле, ранилист, теменуга миризлива, чубрица планинска - дяволска уста, кантарион жълт, кантарион червен, мащерка, очанка, риган обикновен - великденче, върбинка, жаблек, златна пръчица, изсипливче, камшик, лепка, медуница, миши уши, пача трева, пелин обикновен, подъбиче бяло, подъбиче червено, пчелник, равнец бял - врабчови чревца, вратига, глухарче, енъовче, змийско мляко, имел бял, комунига жълта, мокреш, оман чер, росопас, теменуга трицветна, хвоц - други	0,10 0,10 0,05 0,05 0,05 0,02 0,02 0,02 0,05
4.	Цветове - липа - божур, иглика - метличина, паричка, подбел, ралица, слез, тъжник блатен - акация бяла, бъз - вратига, глог, равнец бял - други	0,10 0,05 0,05 0,05 0,02 0,05
5.	Плодове - боровинка червена и черна, хвойна червена - хвойна сибирска - кисел трън, къпина, малина - бъз, глог, конски кестен, киселица - бъзак, трънка - други	0,20 0,10 0,05 0,02 0,02 0,05
6.	Семена - есенен минзухар - други	0,15 0,10
7.	Пъпки - странични борови връхчета - бяла бреза, черна топола - други	0,20 0,10 0,10
8.	Кори - мъждрян, ясен - зърнастец, кисел трън, леска - върба - дъб - бреза - други	0,20 0,10 0,05 0,05 0,02 0,05

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Приложение №2. Раздел „Лечебни растения“

№	Услуга	Цена в лева
9.	Лишеи - исландски	0,10
II.	Генетичен материал за култивирано отглеждане, включително при лабораторни условия, за създаване на колекции или за възстановяване на други места в природата	
1.	От защитени лечебни растения: - плодове – за 100 гр. - семена - за 100 гр. - резници - за 1бр.	20,00 50,00 2,00
2.	От лечебни растения под специален режим на опазване и ползване: - луковици, грудки, коренища –за 1бр. - плодове – за 100 гр. - семена – за 100 гр. - резници – за 1 бр.	1,00 5,00 10,00 0,50
3.	От други лечебни растения: - луковици, грудки, коренища от всички видове, с изключение на описаните – за 1 бр. - лук (всички видове), перуника (всички видове) - за 1 бр. - ботурче есенно (есенна циклама) - за 1 бр. - плодове – за 100 гр. - семена - за 100 гр. - резници - за 100 гр.	0,10 0,20 1,00 2,00 5,00 0,10

Източник: Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги в Община Devin